

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ»
ΕΣΔΝΕ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΩΝ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τόμος 34, Τεύχος 3
Ιούλιος – Σεπτέμβριος 1995

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Μπορεί να καλλιεργείται η γνώση χωρίς ταυτόχρονη καλλιέργεια των αξιών; Νοσηλευτικές προοπτικές
2. Αβεβαιότητα στην αρρώστεια: Μια σημαντική μεταβλητή στη νοσηλευτική πράξη
3. Από το ημερολόγιο μιας ερυθροσταυρίτισσας. Ένα χρόνο μετά τους σεισμούς του Πύργου
4. Αρτηριακή υπέρταση στην παιδική ηλικία
5. Η αξιολόγηση στη νοσηλευτική εκπαίδευση
6. Αξιολόγηση 21ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου. 17-19 Μαΐου 1994
7. Συνέδρια
8. Οδηγίες για τους συγγραφείς

CONTENTS

1. Can knowledge be promoted and values ingored? Nursing perspectives
2. Uncertainty in illness: an important variable in nursing practice
3. From the diary of a Red Cross nurse. One year after the earthquake of Pyrgos
4. Hypertention in children
5. Evaluation in nursing education
6. Evaluation of the 21st Panhellenic Nursing Congress. 17-19 May 1994
7. Congresses
8. Instructions to authors

Vol 34, No 3
July – September 1995

NOSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών - Νοσηλευτών
Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2, 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Αγιώτου - Δημοπούλου
Ε. Γουλιά
Α. Καλοκαιρινού
Μ. Μαλγαρινού
Α. Παπαδαντωνάκη
Ε. Πατηράκη
Α. Πορτοκαλάκη
Α. Ραγιά
Ε. Χαραλαμπίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Επίτ. Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοθεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

ΣΗΤΑ
ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Κ. & Γ. ΖΕΡΜΠΙΝΗ Ο.Ε.

Κεντρικό : Χαριλάου Τρικούπη 73, Αθήνα, Τηλ. 36 14 741
Εργοστάσιο : Σουλίου 10, Άγ. Δημήτριος, Τηλ. 99 42 382
Βιβλιοπωλείο : Μικράς Ασίας 76, Γουδί, Τηλέφ. 77 98 654

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/ές-Σπουδάστριες/ές ...	2500 δρχ.
Οργανισμοί-Εταιρείες-Βιβλιοθήκες ..	4500 δρχ.
Εξωτερικού	40 \$
Τιμή τεύχους	750 δρχ.
Τιμή τευχών 1990, 1991	600 δρχ.
» » 1985 - 1989	500 δρχ.
Παλαιότερα τεύχη	400 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Μπορεί να καλλιεργείται η γνώση χωρίς ταυτόχρονη καλλιέργεια των αξιών; Νοσηλευτικές προοπτικές
Α. Ραγιά 121
2. Αβεβαιότητα στην αρρώστεια: Μια σημαντική μεταβλητή στη νοσηλευτική πράξη 127
Α. Σαχίνη-Καρδάση
3. Από το ημερολόγιο μιας ερυθροσταυρίτισσας.
Ενα χρόνο μετά τους σεισμούς του Πύργου 135
Α. Πορτοκαλάκη
4. Αρτηριακή υπέρταση στην παιδική ηλικία 142
Β. Μάτζιου
5. Η αξιολόγηση στη νοσηλευτική εκπαίδευση 148
Σ. Κοτζαμπασάκη
6. Αξιολόγηση 21ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου. 17-19 Μαΐου 1994 156
Ε. Γουλιά
7. Συνέδρια 162
8. Οδηγίες για τους συγγραφείς 164

CONTENTS

1. Can knowledge be promoted and values ingored?
Nursing perspectives 121
A. Raya
2. Uncertainty in illness: an important variable in nursing practice 127
A. Sahini-Kardasi
3. From the diary of a Red Cross nurse. One year after the earthquake of Pyrgos 135
A. Portokalaki
4. Hypertention in children 142
V. Mantziou
5. Evaluation in nusring education 148
S. Kotzabassaki
6. Evaluation of the 21st Panhellenic Nursing Congress. 17-19 May 1994 156
E. Goulia
7. Congresses 162
8. Instructions to authors 164

Από το Ημερολόγιο μιας Ερυθροσταυρίτισσας Ένα χρόνο μετά τους σεισμούς του Πύργου

Τι να πρωτοθυμηθείς και πώς να βάλεις σε σειρά αυτά που έζησες. Είναι τόσα πολλά και τόσο δυνατά, που τα μάτια βουρκώνουν από συγκίνηση, η καρδιά αποκτά γρήγορους ρυθμούς, η σκέψη τρέχει... βυθίζεται και τα χείλη χάνουν τα κατάλληλα λόγια... Και όμως το χέρι έχει ηθική υποχρέωση να γράφει... γιατί τέτοιες στιγμές δεν έχουμε δικαίωμα να τις δάγουμε, αλλά να τις δώσουμε σκυτάλη στους νεότερους και όσους δεν έζησαν αυτούς τους σεισμούς του Μάρτη του 1993 στον Πύργο.

Τους σεισμούς που κράτησαν μήνες και ανάγκασαν τους ανθρώπους μας ν' αφήσουν τη ζεστή πλούσια ή φτωχική στέγη τους και να βρεθούν ξαφνικά κάτω από ένα αντίσκηνο μ' ένα στρώμα που κλυμπούσσε στα νερά της βροχής, χτυπιόταν από το χαλάζι και είχαν να παλέγουν με το σκοτάδι και τα ζώφια. Ετσι εκτεθειμένοι, έμοιαζε να απειλείται η ίδια τους η ζωή. Πώς να μην τους αγαπήσεις; να τους πονέσεις, να κλάψεις μαζί τους και να ζητήσεις ο Ερυθρός Σταυρός να κάνει τα πάντα για τους ανθρώπους αυτούς και έκανε τα πάντα δίνοντας ύλη και γυχή, κρεβάτια και τροφή, σκηνές και κουβέρτες, sleeping bags για τους μικρούς και τους αδύναμους ηλικιωμένους, κινητό ιατρείο για όλους... τους συμπαραστάθηκε μέρα και νύχτα δίνοντας διέξοδο στα πολλά αδιέξοδα.

Και οι συγκινήσεις άρχισαν από το πρώτο βράδυ μετά το σεισμό. Σάββατο 27 Μαρτίου μέσα στη νύχτα... Ο Μητροπολίτης και Πρόεδρος του Περιφερειακού Τμήματος Ε.Ε.Σ. Πύργου, ο κύριος Γ.Λ. μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Περιφερειακού Τμήματος Ε.Ε.Σ. Πύργου και η Ερυθροσταυρίτισσα πήγαμε εκεί που ήταν οι πολλές σκηνές στο Κοκκινόχωμα. Δεν χρειάσθηκε να τους καλέσουμε... έτρεξαν όλοι κοντά μας. Μάτια παι-

δικά, πρόσωπα γλυκά, μάτια μεγάλων, κουρασμένα από το χθες και με ζωγραφισμένη την αγωνία στα πρόσωπά τους για τις μέρες που θ' ακολουθήσουν, μάτια ικετευτικά... και χείλη παραπονεμένα που σιγογελλίζουν... δεν μπήκαμε καθόλου στα σπίτια μας, έχουμε να φάμε από χθες... Αυτή ήταν η απάντηση στο ερώτημά μας «ποιες είναι οι πρώτες ανάγκες σας»!

Δεν χρειάσθηκε τίποτε άλλο να μας ειπούνε. Τα πόδια μας λύγισαν, η καρδιά μας σκίρτησε και φύγαμε αμέσως ν' ανοίξουμε τις κλεισμένες πόρτες του Super Market. Εμείς που δεν είχαμε τέτοιες ευδύνες στα σπίτια μας, με τα ράσα, τη στολή ή τα πολιτικά, βρεθήκαμε ξαφνικά να τσουλάμε τα καρότσια, που γέμισαν με τρόφιμα και πολλά καλούδια, για να γλυκάνουμε τον πόνο μικρών και μεγάλων.

Ετσι άρχισε η πρώτη επαφή μαζί τους. Μέσα στη νύχτα μοιράστηκαν τα εφόδια της πρώτης ανάγκης και αμέσως μετά τα κρεβάτια με τα στεγνά στρώματα, με προτεραιότητα στους αρρώστους, κάποιους χειρουργημένους που βγήκαν εκείνη την ημέρα από το Νοσοκομείο, στα μικρά παιδιά, στο νεογέννητο που δέχτηκε το καλωσόρισμα στη ζωή και στο σπίτι του με σεισμό. Και εκεί που προσπαθήσαμε να γράφουμε κάποια ονόματα για δέματα χρέωσης αποθήκης, τα γράμματα σβήνονταν από τη βροχή και το στυλό αδυνατούσε να γράφει στο βρεγμένο χαρτί...

... Οποιος κι αν ήταν ο καιρός για μας αδιάφορο, έπρεπε να σταθούμε δίπλα τους όλη τη νύχτα, το μυαλό δούλευε, η αγάπη εφεύρισκε λύσεις.

Ο Πρόεδρος του Ε.Ε.Σ. κ. Ανδρέας Μαρτίνης κατηύδυνε προσωπικά το έργο δράσης και κατ' επανάληψη έφθασε κοντά στους σειμοπαθείς.

Άρχισε ο σχεδιασμός και ταυτόχρονα μια ανοικτή γραμμή συνεχούς ανεφοδιασμού που

Καταγραφή των πρώτων αναγκών

δε σταμάτησε επί μήνες να την επαυξάνει απλόχερα.

Βάση μας ο χώρος των ευγενών αγώνων, το Εθνικό Στάδιο Πύργου. Εκεί υψώσαμε τη σημαία του ανθρωπισμού, τον κόκκινο σταυρό στο λευκό πλαίσιο, αυτή την καπνισμένη στις φωτιές των πολέμων σημαία του Ερυθρού Σταυρού. Εκεί το Επιτελείο μας, Αρχηγείο, Γραφεία του κοινού, Τμήμα στατιστικής με computers, οι αποθήκες μας με το πλούσιο και ατέλειωτο ανθρωπιστικό υλικό..., τα toll μας για την ταχεία εξυπηρέτηση των σεισμοπαθών. Ολοι οι χώροι του Σταδίου και οι άνθρωποί του, πήραν το χρώμα του Ερυθρού Σταυρού και παλεύαμε σαν μία γυχή στον ίδιο αγώνα.

Νύχτα του πρώτου εκείνου βροχερού Σαββάτου. Τα γραφεία του Σταδίου γίνονται και υπνοδωμάτιά μας... γιατί πρέπει να είμαστε στο Αρχηγείο μας, κοντά στα τηλέφωνα, στο FAX και δίπλα στους σεισμοπαθείς. Εγινε η ιεράρχηση των αναγκών για τις επόμενες ημέρες.

Γύρω στις 3 π.μ. τα ξημερώματα μπήκα μέσα στο sleeping bag. Κρύο το σώμα και παγωμένο το πρόσωπο, αλλά η σκέψη κοντά στους αγαπημέ-

νους μας σεισμοπαθείς. Πώς να περνούν μέσα στον αέρα, τη βροχή και το χαλάζι; Η σκέψη αυτή μ' έκανε να νιώθω φυλακισμένη στο ίδιο μου το στρώμα. Δεν μπορούσα να κρατηθώ περισσότερο από μια ώρα μέσα στο sleeping bag. Ήθελα να τρέξω κοντά τους.

4 π.μ. τα ξημερώματα και το κουδούνι του Σταδίου χτυπά. Πετάχτηκα έξω για να υποδεχτώ με χαρά και λαχτάρα τους δύο Ερυθροσταυρίτες οδηγούς... Ταξίδευαν 10 ώρες μέσα στη δυνατή βροχή, τον αέρα και το χαλάζι, για να φέρουν από την Αθήνα στον Πύργο το Ιατρείο - τροχόσπιτο.

Ακούραστοι οι οδηγοί μας. Δε δέλησαν να πάρουν ούτε έναν καφέ. Επρεπε να φτάσουνε στον προορισμό τους, κοντά σ' αυτούς που τους περίμεναν.

Ζητήσαμε ένα περιπολικό να προηγηθεί και να μας οδηγήσει στο Κοκκινόχωμα, όπου θα στήναμε το Σταθμό Υγείας.

4. 30 π.μ. τα ξημερώματα... αζέχαστες στιγμές που θα μας δίνουν ενθουσιασμό για πάντα. Νύχτα, πυκνή βροχή, τα τζάμια των αυτοκινήτων πηγαίνουν να σπάσουν από το χαλάζι και οι Ερυθρο-

Φροντίδα βρέφους στο αντίσκηνο

σταυρίτες του 1993, απότομοι και αντάξιοι των προκατόχων τους με προθυμία, έστηναν το ιατρείο δίπλα στις σκηνές... Εκείνοι μπόρεσαν και κοιμήθηκαν και όταν ξύπνησαν το πρωί δεν κατάλαβαν... αναρωτιόντουσαν πότε ο Ερυθρός Σταυρός ήρθε και πάλι τόσο κοντά τους.

Στάζανε τα ρούχα μας από τη βροχή, σκίστηκαν 2-3 ζευγάρια παπούτσια από τα νερά και τις λάσπες και κάποιο Peugeot IX Ερυθροσταυρίτη μας που μπήκε από την πρώτη ώρα των σεισμών στην εξυπηρέτηση του Ε.Ε.Σ. για τους σεισμοπαθείς, έστρωνε τα πρώτα του χιλιόμετρα σ' ευλογημένους δρόμους γι' ανακουφιστικούς σκοπούς... και ας ντελαπάρισε σε κάποιες λάσπες, δεν πάδαινε τίποτα.

Τι να πρωτοδυμηθείς; Το κλάμα των γερόντων χωρίς στέγη ή των νεογέννητων που μοσκοβόλαγαν από το μητρικό γάλα και την ουράνια βροχή.

Νεογέννητα, μικρά παιδιά και άρρωστοι ηλικιωμένοι τους πήραμε κοντά μας στο ίδιο ξενοδοχείο για να τους φροντίσουμε. Το γάλα τους, τις κρεμούλες, το καρτσάκι, την κουνουπιέρα, τα

babyliνο τους, τα είδη για το μπάνιο και ένα χάδι ζεστασιάς από τις νεαρές νοσηλεύτριες καθημερινά, ερχόταν δεύτερο μετά το χάδι της μάνας.

11.30 το βράδυ και ήρθε στο Στάδιο μια μάνα με τα δύο μικρά της παιδιά. Είχε την ατυχία, να μην έχει δίπλα της τον πατέρα των παιδιών της. Η αγάπη μας πολλαπλασιάστηκε. Την είδαμε σαν αδελφή μας και τα παιδιά της, παιδιά μας. Το κλάμα του μωρού της, έκανε τις νεαρές Ερυθροσταυρίτισσες να τρέχουν. Άλλη να του ετοιμάσει γάλα, άλλη να το αλλάξει και άλλη να το χορέψει. Το πήραμε μαζί μας στο Ξενοδοχείο. Εμεινε κοντά μας τρεις μήνες διαλέγοντας ζεστές φιλικές αγκαλιές... και οι προτάσεις για βαπτίσεις ήταν πολλές...κουμπάρες πολλές.

1η Μαΐου και ένα πλατύ χαμόγελο γέμισε τα πρόσωπα των παιδιών μας. Ετοιμάστηκαν δώρα με πολύχρωμα περιτυλίγματα από τις Ερυθροσταυρίτισσες Σαμαρείτισσες της Πάτρας για τα σεισμοπαθή παιδιά. Η Γ... έσφιξε την κούκλα στην αγκαλιά της. Ήταν η πρώτη κούκλα που της χάριζαν... Το προσωπάκι της άρχισε να σκοτεινιάζει. Φεύγει μόνη της από το γραφείο μας και στον προ-

Οι επισκέπτριες στο έργο της πρόληψης

αύλιο χώρο του Σταδίου μονολογεί. Φοβάμαι... φοβάμαι... μη γίνει σεισμός...

— Και τι φοβάσαι γλυκιά μου; Είναι ο Θεός κοντά μας και οι Ερυθροσταυρίτες δίπλα σου... Ελα παίξε την κούκλα σου.

— Οχι φοβάμαι μην πέσει το σπίτι και μου πλακώσει την κούκλα μου... Της ήταν δηλαδή πιο πολύτιμη και από την ίδια της τη ζωή;

Κάποια στιγμή πρόσεξα ότι όλα τα γραφεία μας είχαν γεμίσει με τα πολύχρωμα τριαντάφυλλα που έρχονταν αγκαλιές από τη μεγάλη αγάπη των ανθρώπων. Τα γραφεία έμοιαζαν με κήπους και ανθοπωλεία.

Γεμίσαμε τα τρία αυτοκίνητα με δώρα και φτάσαμε στους καταυλισμούς. Ο κόσμος περικύκλωσε τα αυτοκίνητά μας, μας αγκάλιασε, μας στεφάνωσε με πολύχρωμα μεγάλα στεφάνια του Μάν και χορέγαμε μαζί τους και ας σειόταν το έδαφος κάτω από τα πόδια μας. Επρεπε έστω και για λίγο να ξεχάσουμε τις αγωνίες των σεισμών και να δώσουμε τη νότα της χαράς, προσμένοντας το μέλλον.

Του Αγίου Γεωργίου, Αδελφές και Σαμαρείτες είμασταν στην περιφορά της εικόνας του Αγίου.

Και ξαφνικά ένιωσα κάπου να σκαλώνει η φούστα της στολής μου... προσπαδούσε να με σταματήσει ένας μικρός του καταυλισμού μας. «Κυρία θα 'ρθείτε το βράδυ στο σπίτι μου να μου ευχηθείτε; Πέστε μου θα 'ρθείτε; Έχουμε πάρει για σας και γλυκό του κουταλιού. Ελάτε καλέ κυρία είναι και σφραγισμένο...».

Ναι, Γιωργάκη μου, δέλουμε να έλδουμε αλλά τα καταστήματα είναι κλειστά και πρέπει να σου πάρουμε και κάποιο δώρο. Δεν δέλω δώρο εγώ, μόνο εσάς δέλω.

Ετσι η διπλωματική μας αρνητική απάντηση έχανε τόπο και έπρεπε να πούμε το ναι, όχι μόνο στο μικρό Γιώργο, αλλά και στο μεγάλο και στη Ζωή που γιόρταζε την ίδια μέρα.

Δεν αντιλήφθηκε κανείς ποτέ οι νεαρές Ερυθροσταυρίτισσες μέτρησαν όλους τους εορτάζοντες μικρούς και μεγάλους. Αγοράσαμε τα δώρα τους και φτάσαμε για μια κοινή γιορτή μέσα στο δρόμο ανάμεσα από τις σκηνές. Τα μάτια έλαμπαν από χαρά και οι καρδιές έφευγαν από τη θέση τους. Κούκλες, αυτοκινητάκια και τριαντάφυλλα γέμιζαν τις αγκαλιές όλων των εορταζόντων κάτω από τις σημαίες, την Ελληνική και του Ερυθρού